

Nr 1 y

Socialförsäkringsutskottets yttrande över viss del av propositionen 1973: 165 med förslag till vissa ekonomisk-politiska åtgärder jämte motioner.

Till finansutskottet

Genom beslut den 23 oktober 1973 har finansutskottet hemställt att socialförsäkringsutskottet avger yttrande över propositionen 1973: 165, såvitt avser Bilaga 3 Utbildningsdepartementet, punkten 4 Studiebidrag m. m. Finansutskottet har vidare den 6 november 1973 beslutat inhämta socialförsäkringsutskottets yttrande över de med anledning av samma proposition väckta motionerna 1973: 2085 och 1973: 2087, den förstnämnda i vad avser punkten A 3 och den sistnämnda i vad avser punkten 5 i hemställan.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot den i propositionen föreslagna höjningen av studiebidragen och tillstyrker alltså bifall till propositionen på denna punkt.

Den allmänna tilläggspensioneringen finansieras genom avgifter och avkastning av de fondmedel som bildats av avgifterna. Några statsbidrag förekommer däremot inte. Avgifterna till tilläggspensioneringen är av två slag, dels avgifter från arbetsgivare för de anställda, dels avgifter från de försäkrade avseende inkomst av annat förvärvsarbete än anställning (tilläggspensionsavgift).

Reglerna om avgiftsskyldighet finns i 19 kap. lagen om allmän försäkring, såvitt gäller arbetsgivares avgift i 1 § och i fråga om tilläggspensionsavgift i 3 §.

Arbetsgivaravgiften är av kollektiv natur och beräknas på summan av vad arbetsgivaren betalat ut i löner under året, sedan därifrån dragits dels ett belopp som motsvarar det vid årets ingång gällande basbeloppet multiplicerat med det genomsnittliga antalet arbetstagare under året, dels för varje arbetstagare sådan del av lön som för år räknat överstiger 7,5 gånger basbeloppet. Vid beräkningen bortses även från arbetstagare som vid årets ingång fyllt 65 år, liksom från arbetstagare vars lön under året inte uppgått till 500 kr.

För pensionsgrundande inkomst av annat förvärvsarbete än anställning erlägger den försäkrade själv tilläggspensionsavgift. Eftersom sådan inkomst inte beräknas för år efter det den försäkrade fyller 65 år

finns beträffande tilläggspensionsavgiften samma övre åldersgräns som i fråga om arbetsgivaravgiften. Därjämte finns — till skillnad från vad som är fallet beträffande arbetsgivaravgiften — en nedre åldersgräns, eftersom pensionsgrundande inkomst inte bestäms för år före det den försäkrade fyller 16 år. Vid bestämmande av tilläggspensionsavgiften tillämpas en nedre och övre beloppsgräns på sätt liknande det som gäller vid beräkningen av arbetsgivaravgift.

Arbetsgivaravgift till ATP och tilläggspensionsavgift skall utgå med samma procentsats av avgiftsunderlaget. Procentsatsen skall vara så avvägd att avgifterna tillsammans med andra tillgängliga medel täcker pensionsutbetalningar, förvaltningskostnader och andra utgifter som åvilar försäkringen samt den fondering som behövs. Avgifterna flyter in till allmänna pensionsfonden. Procentsatsen, f. n. 10,5 %, skall enligt beslut av årets riksdag utgöra 10,5 % för år 1974, 10,75 % för år 1975 och 11 % för åren 1976—1979.

Den i motionerna aktualiserade frågan om att genom en differentiering av eller befrielse från ATP-avgift för äldre arbetskraft förbättra de äldres situation på arbetsmarknaden har under en följd av år prövats av riksdagen. Så sent som i maj i år avslogs motionsyrkanden av samma innebörd som de nu framställda. Riksdagen hänvisade därvid till att ett genomförande av motionärernas förslag skulle innebära att man väsentligt rubbade den principiella överensstämmelse som rådde mellan avgifts- och förmånssidorna i systemet, att det fanns goda skäl betvivla att den föreslagna åtgärden skulle bli så effektiv från arbetsmarknadspolitisk synpunkt som motionärerna ansåg och att det måste bedömas som lämpligare att i första hand effektivisera och vidareutveckla systemet med selektiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder och att lösa frågan om ökad anställningstrygghet för den äldre arbetskraften.

På grund av det anförda och mot bakgrund av de förslag till sysselsättningsfrämjande åtgärder och till anställningstrygghet för den äldre arbetskraften som framläggs i prop. 1973: 129 till årets riksdag bör enligt utskottets mening riksdagen vidhålla sin tidigare uppfattning i frågan.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet bifall till propositionen 1973: 165 och avstyrker utskottet bifall till motionerna 1973: 2085 och 1973: 2087, i vad propositionen och motionerna hänvisats till utskottet för yttrande.

Stockholm den 13 november 1973

På socialförsäkringsutskottets vägnar

TORSTEN FREDRIKSSON

Närvarande: herrar Fredriksson (s), Lundberg (s), Jonsson i Mora* (fp), Ringaby (m), Karlsson i Ronneby (s), Magnusson i Nennesholm (c), Persson i Stockholm (s), Mundebo (fp), fru Håvik (s), fröken Pehrsson (c), herrar Marcusson (s), Olsson i Stockholm (vpk), Andersson i Knäred (c), Lindström (s) och Andersson i Ljung (m).

* Ej närvarande vid yttrandets justering.

Avvikande mening

av herrar Jonsson i Mora (fp), Ringaby (m), Magnusson i Nennesholm (c), Mundebo (fp), fröken Pehrsson (c), herrar Andersson i Knäred (c) och Andersson i Ljung (m), vilka anförde:

Mot den i propositionen 1973: 165 föreslagna höjningen av studiebidragen har vi inte funnit anledning till erinran. Vi anser alltså i likhet med majoriteten att utskottet bör tillstyrka bifall till propositionen såvitt nu är i fråga.

Utvvecklingen mot allt större arbetslöshet bland äldre arbetstagare måste bedömas som mycket oroande. Huvudlinjerna i de förslag till åtgärder i fråga om anställningstrygghet och anställningsfrämjande åtgärder för bl. a. den äldre arbetskraften som framläggs i propositionen 1973: 129 till årets riksdag kan därför hälsas med tillfredsställelse. De är emellertid enligt vår mening inte tillfyllest för att på sikt lösa den viktiga fråga som den äldre arbetskraftens sysselsättningsproblem otvivelaktigt utgör.

Även andra åtgärder bör därför prövas för att förbättra de äldres situation på arbetsmarknaden. Vid en sådan prövning finns det enligt vår uppfattning — inte minst mot bakgrund av de mycket betydande kostnader för olika sociala avgifter som arbetsgivarna numera pålagts — anledning undersöka om och i vad mån en befrielse från eller differentiering av ATP-avgiften för äldre arbetskraft kan vara ägnad att bidra till en sådan förbättring. Vi förordar alltså att en utredning kommer till stånd. Denna bör studera de ekonomiska verkningarna i olika hänseenden av hel eller partiell befrielse från ATP-avgift för vissa kategorier arbetstagare och de effekter i övrigt på tilläggs pensioneringen som en sådan befrielse kan väntas medföra. Utredningen bör vara oförhindrad att pröva även andra utvägar i syfte att främja den äldre arbetskraftens sysselsättning.

På grund av det anförda anser vi att socialförsäkringsutskottet med anledning av motionerna 1973: 2085 och 1973: 2087 bort föreslå finansutskottet hemställa

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär utredning av frågan om befrielse från eller differentiering av ATP-avgift för äldre arbetskraft.

